

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA‘LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**SHAROF RASHIDOV NOMIDAGI
SAMARQAND DAVLAT UNIVERSITETI**

**06.01.08 – O‘SIMLIKSHUNOSLIK IXTISOSLIGI BO‘YICHA
TAYANCH DOKTORANTURAGA KIRISH SINOVLARI UCHUN
MUTAXASSISLIK FANLARIDAN**

DASTUR VA BAHOLASH MEZONI

Fanning dasturi Samarqand davlat universiteti Agrobiotexnologiyalar va oziq-ovqat xavfsizligi institutida ishlab chiqildi.

TUZUVCHI:

J.Q.Abdumalikov

Tuproqshunoslik va agrotexnologiya
kafedrasi assistenti q.x.f.f.d. (PhD)

TAQRIZCHI:

N.Xalilov

SamDVMCHBU professori, q-x.f.d.

Fanning dasturi Samarqand davlat universitetida Kengashida tavsiya qilingan
(2023-yil _____dagi «___»-sonli bayonnoma).

KIRISH

Ushbu dastur dala ekinlarining ahamiyati, tarqalishi, kelib chiqishi, ekin maydoni, hosildorligi, sistematikasi, morfologiyasi, biologiyasi, rivojlanish davrlari hamda yetishtirish texnologiyasi kabi bo'limlarni o'z ichiga olgan. Fanning rivojlanishi, istiqboli va respublikamizdagi iqtisodiy islohatlar bilan bog'liqligi, qishloq xo'jaligini rivojlantirishda fanning ahamiyatini qamraydi.

Tayanch doktoranturaga 06.01.08 – O'simlikshunoslik ixtisosligi bo'yicha kirish imtixonlarini topshiruvchilarning bilimiga, ko'nikma va malakasiga qo'yiladigan talablar

Fan bo'yicha tayanch doktoranturaga 06.01.08 – O'simlikshunoslik ixtisosligiga kirish imtixonlarini topshiruvchilar:

– dala ekinlarining biologiyasini shakllanish sharoitini, ekinlarni fotosintetik faoliyatini; dala ekinlarining intensiv usulda yetishtirish texnologiyalarini ***bilishi kerak***;

– tayanch doktorantlar dala tajribalarini olib borishda dala ekinlarini yetishtirishda muqobil navni tanlash; o'tmishdosh ekinlarni tanlash; yerni ekish uchun tayyorlash; mineral o'g'itlarni ekinlar uchun tanlash; tumanlashtirilgan ekin navlarini; dala ekinlarini hosilini aniqlash; ekinlarni sug'orish usullar va me'yorini aniqlash, qishloq xo'jalik mashinalaridan va gerbitsidlardan foydalanish va qo'llay olish, hamda hosilni yig'ishtirib olish yuzasidan ***ko'nikmalarga ega bo'lishi kerak***.

– rivojlanishi bo'yicha ekinlarni holatiga baho berish; muqobil navni tanlashni; o'tmishdosh ekinlarni tanlashni; yerni ekish uchun tayyorlash; mineral o'g'itlarni ekinlar uchun tanlashni; tumanlashtirilgan ekin navlarini; dala ekinlarini hosilini aniqlash; ekinlarni sug'orish usullarini va me'yorini aniqlashni, qishloq xo'jalik mashinalaridan va gerbitsidlardan foydalanish bo'yicha texnologik kartani ishlab chiqish ***malakalariga ega bo'lishi kerak***

Asosiy qism

O'simlikshunoslik fanining xalq xo'jaligidagi ahamiyati

O'simlikshunoslik fanini qishloq xo'jaligida tutgan o'rni, boshqa yo'nalishlar bilan bog'liqligi, asosiy tarmog'i bo'lib aholi uchun oziq-ovqat mahsuloti, chorva uchun yem-xashak, yengil sanoatga hom ashyo yetkazib berishi.

Dala ekinlarining ahamiyati, guruhlari

Dala ekinlari orasida insonga zarur bo'lgan mahsulotni yetishtirish uchun har xil ekinlar ekilmoqda. Ekinlarning biologik xususiyatini kelib chiqishi, tuproq - iqlim sharoiti bilan bog'liqligi, N.I. Vavilov va boshqa olimlar tomonidan aniqlangan 12 ta kelib chiqish markazlari, shuningdek bu o'simliklarni guruhlarga bo'linish.

Donli ekinlarning ahamiyati, biologiyasi, yetishtirish texnologiyasi

Don ekinlarining umumiy tavsifi, ahamiyati, kelib chiqish tarixi, biologiyasi, uchta biologik guruhga bo'linishi (haqiqiy, tariqsimon va don - dukkakli ekinlar), sistematikasi, avlodlar, turlarining asosiy belgilari, vakillari.

Bug'doy - ahamiyati, biologiyasi yetishtirish texnologiyasi

Bug'doy ahamiyati, tarixi, ekin maydoni, hosildorligi. Sistematikasi, biologik xususiyati, rivojlanish davrlari, tashqi muhitga bo'lgan talabi. Yetishtirish texnologiyasi - o'tmishdosh, ekish texnologiyasi, o'g'itlash, sug'orish, hosilni yig'ish.

Makkajo'xori - ahamiyati, biologiyasi yetishtirish texnologiyasi

Makkajo'xori - ahamiyati, tarixi, ekin maydoni, hosildorligi. Sistematikasi, biologik xususiyati, rivojlanish davrlari, tashqi muhitga bo'lgan talabi. Yetishtirish texnologiyasi - o'tmishdosh, yerni ekishga tayyorlash, parvarishlash, hosilni yigish.

Sholi - ahamiyati, biologiyasi yetishtirish texnologiyasi

Sholi - ahamiyati, tarixi, ekin maydoni, hosildorligi. Sistematikasi, biologik xususiyati, rivojlanish davrlari, tashqi muhitga bo'lgan talabi. Dalani ekishga tayyorlash, suv rejimi, ekish, parvarishlash, hosilni yigish.

Don - dukkakli ekinlar - ahamiyati, biologiyasi

Don – dukkakli ekinlarning mohiyati, oqsil muammosini hal qilishdagi o'rni, tarkibi, asosiy vakillari, ekin maydoni, hosildorligi. Umumiy biologiyasi.

No'xat va soyani ahamiyati, biologiyasi, yetishtirish texnologiyasi

No'xat va soyani- ahamiyati, tarixi, ekin maydoni, hosildorligi. Sistematikasi, biologik xususiyati. yetishtirish texnologiyasi –o'tmishdosh, yerni ekishga tayyorlash, ekish, parvarishlash, hosilni yig'ish.

Kartoshka - ahamiyati, biologiyasi yetishtirish texnologiyasi

Tugunakmevalilar - mohiyati, tarkibi, kimyoviy tarkibi, tarqalishi. Kartoshka xalq xo'jaligidagi ahamiyati, tarixi, ekin maydoni, hosildorligi. Sistematikasi,

biologik xususiyati, rivojlanish davrlari, tashqi muhitga bo'lgan talabi. Ekiladigan asosiy navlari. Ertagi va kechki kartoshkani yetishtirish texnologiyasi.

Qand lavlagi - ahamiyati, biologiyasi yetishtirish texnologiyasi

Ildizmevalilar mohiyati, oziqaviy qimmatliligi, tarkibi, ekin maydoni hosildorligi. Qand lavlagini xalq xo'jaligidagi ahamiyati. tarixi, ekin maydoni, hosildorligi. Sistematikasi, biologik xususiyati, rivojlanish davrlari, tashqi muhitga bo'lgan talabi. Ekiladigan asosiy navlari. Biologik xususiyati (qand lavlagi va xashaki lavlagi, xashaki sabzi). Birinchi va ikkinchi yillardagi yetishtirish texnologiyasi.

Moyli ekinlar, kungaboqar - ahamiyati, biologiyasi yetishtirish texnologiyasi

Moyli ekinlar - xalq xo'jaligidagi ahamiyati, tarixi, ekin maydoni, hosildorligi. Kungaboqar, xalq xo'jaligidagi ahamiyati, Sistematikasi, biologik xususiyati, rivojlanish davrlari, ekiladigan asosiy navlari. Yetishtirish texnologiyasi.

Kanop, tamaki - ahamiyati, biologiyasi yetishtirish texnologiyasi

Kanop, tamaki - xalq xo'jaligidagi ahamiyati, tarixi, ekin maydoni, hosildorligi. Sistematikasi, biologik xususiyati, rivojlanish davrlari, tashqi muhitga bo'lgan talabi. Ekiladigan asosiy navlari. Kanopni yetishtirish texnologiyasi. Tamaki- ko'chat yetishtirish va dalada yetishtirish texnologiyasi. Hosilni yigish tartibi, saqlash.

ADABIYOTLAR RO‘YXATI

Asosiy adabiyotlar:

1. И.А.Каримов. «Ўзбекистонда озиқ-овқат дастурини амалга оширишнинг муҳим захиралари» мавзусидаги халқаро конференциядаги очилиш маросимидаги нутқи. Халқ сўзи. 2014 йил 7 июн, №110.
2. Атабаева. Х., Қодирхўжаев О. Ўсимликшунослик -Т. Янги аср авлоди, 2006, 298 б.
3. Атабаева Х.Н. ва бошқ. Ўсимликшунослик -Т. Мехнат, 2000, 272 б
4. Посипанов Г.С. Растениеводство. М. Колос. 1997, 448 с.

Qo‘shimcha adabiyotlar:

1. Умаров З.У., Атабаева Н.Н., ва бошқалар. Нон ризқимиз. Т. Наврўз, 1994 й, 26 б.
2. Губанов Я. В., Иванов Н.Н. Озимая пшеница. М. Агропромиздат, 1988 г., 289 с.
3. Атабаева Х. -Соя-Мил.энц.,2004, 6 б.т.-(монография)
4. Абдукаримов Д.Т., Хушвақтов С.Х., Умурзоқов Э.У. "Тамакичилик", Т., "Мехнат", 1985.
5. Бўриев Х.Ч., Атабаева Х.Н. "Қанд лавлаги етиштириш технологияси" (тавсиянома), 1999.
6. Вавилов Н.И. "Пят континентов", М., "Мисл" 1987.
7. Вавилов П.П., Посипанов Г.С. "Бобовие култури и проблеми растителного белка", М., "Росселхозиздат", 1982.
8. Зауров Д.Э., Сборщикова С. «Рисоводство», Т., "Мехнат", 1989.
9. Омонов А.Р.Бўриев.Х.Ч.Гафурова Л.А.,Нурбеков А.-Бир бошоқ дон, -Т.2004
10. Электрон дарслик, илмий монография, мақолалар, докторлик, номзодлик ва магистрлик диссертациялари, илмий - амалий анжуманлар, маърузалар тўпламлари, газета ва журналлар, статистик маълумотлар тўпламлари, маъруза матнларининг электрон версияси.

Internet saytlari:

1. <http://www.icac.org/>
2. <http://www.referat.>
3. [Ru www.zin.ru.](http://Ru.www.zin.ru)
4. www.referat.ru
5. [www.plantprotection.com.](http://www.plantprotection.com)

**SHAROF RASHIDOV NOMIDAGI SAMARQAND DAVLAT
UNIVERSITETINING TAYANCH DOKTORANTURA
IXTISOSLIKLARIGA KIRISH SINOVLARI UCHUN MAXSUS
FANLARDAN DA'VOGARLARNING BILIMLARINI
BAHOLASH MEZONI**

Sinov topshirish shakli	Yozma
Ajratilgan vaqt	120 daqiqa
Savollar soni	5
Har bir savol uchun belgilangan ball	20
Maksimal ball	100